

بررسی رویشگاههای پسته و توسعه آن در دغ ها

حمید رضا عباسی

عضو هیأت علمی موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع

واژه‌های دغ و کویر در علم پیکرشناسی زمین، دو ریختار (تیپ) از واحد پلایا در بوم سازگان بیابان هستند. در فرهنگ فارسی، دغ به معنی زمین خشک و سخت که در آن گیاه نرئید و کویر به زمین شور زار گفته شده است. آنچه مسلم است، تفاوت این دو به معیارهای خاکشناسی برمی‌گردد ولی این نوشتار در صدد تمایز مرز این دو از یکدیگر نیست. دغ و کویر بطور معمول به اراضی که در پایاب حوزه‌های آبریز داخلی قرار دارند، گفته می‌شود که پوشیده از رسوبات ریز دانه حاصل از ته‌نشینی در محل حوزه‌های انتهائی و یا در حاشیه رودخانه‌ها است. در این پژوهش خصوصیات فیزیکی و شیمیایی نیمرخ خاک‌های چهار دغ رفسنجان، کبوترخان، باغین و نارپ، بردسیر استان کرمان مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت. نتیجه‌های مورد بررسی شامل درصد رس، سیلت، ماسه (بافت خاک)، هدایت الکتریکی، اسیدیته، ماده آلی و گچ بود. نتایج نشان داد که مقدار املاح (شوری و قلیائیت) وجه تمایز بین دغ و کویر است. مهم‌ترین محدودیت در چهار محل مورد مطالعه، بافت سنگین تاخیلی سنگین در دغ و شوری و قلیائیت در کویر است. دغ‌ها در سطح کشور در بیابانهای سرد به کشت پسته و محصولات کشاورزی و در بیابانهای معتدل به کشت نخیلات اختصاص دارند. اصلاح سنگینی بافت خاک در دغ و کاهش املاح در کویرهای نه چندان شور برای کشت پسته با تعویض خاک بعنوان دانش فنی پایدار از گذشته نه چندان دور توسط کشاورزان بومی منطقه استفاده می‌شود. تپه‌های ماسه‌ای روان که اغلب در نزدیکی این اراضی واقع هستند، بعنوان منابع قرضه رایگان استفاده می‌شود. تجزیه فیزیکی و شیمیایی مواد مادری این تپه‌ها نشان داد که فاقد هرگونه محدودیت برای کاشت نهالهای پسته می‌باشند که در سالهای اولیه به شوری زیاد حساسند. این دانش فنی پایدار نه تنها کمک می‌کند تا بافت سنگین خاک که مانع رویش گیاه در اراضی دغ است، تعدیل شود بلکه توسعه باغات پسته در دغ‌ها را نیز به همراه دارد.